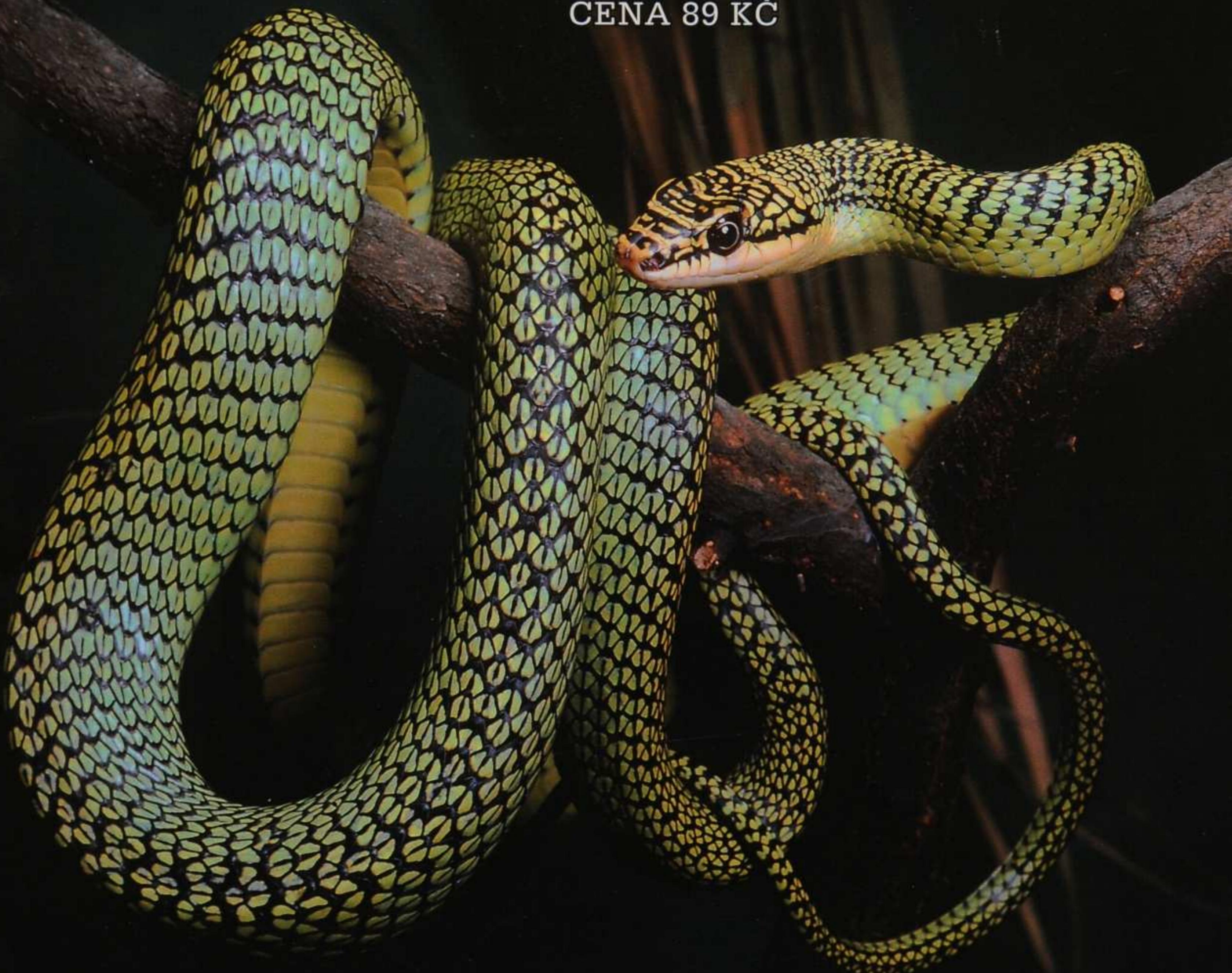

AKVÁRIUM TERARIUM

NEJSTARŠÍ VIVARISTICKÝ ČASOPIS

ROČNÍK 49 / KVĚTEN - ČERVEN / 2006

CENA 89 KČ

MÍT NA HLAVĚ HRBOL JE „IN“

VENKOVNÍ NÁDRŽE

PLOVOUCÍ ROSTLINY

HROZNÝŠ KRÁLOVSKÝ

LIŠAJ ŠERÍKOVÝ

V Chorvatsku se nachází celkem 8 Národních parků. V poměru s jinými národními parky Chorvatska patří NP Paklenica k těm středně velkým. Jeho celková plocha je 9600 ha. Park byl založen v roce 1949 a administrativně patří pod město Zadar. Management parku však sídlí v městečku Starigrad - Paklenica, které je od samotného parku vzdáleno asi 4 km a ve kterém jsme byli i ubytováni.

Národní park Paklenica se nachází v severní Dalmácii, na jižních stranách Velebitského masivu, hned pod svým nejvyšším vrcholem Vaganski vrh, který měří 1758 m. Centrum a zároveň nejnavštěvovanější místa parku tvoří dva mohutné kaňony - Velká a Malá Pakleni-

Ještěrka *Algyroides nigropunctatus nigropunctatus*

ca, které jsou od sebe odděleny náhorní plošinou v nadmořské výšce asi 500 m. Spodním obou kaňonů tečou dvě dravé řeky, které nesou stejný název jako kaňony jimiž pro-

Slepýš *Anguis fragilis fragilis*

NÁRODNÍ PARK PAKLENICA

HERPETOLOGICKÝ KLENOT CHORVATSKA

TEXT A FOTO DANIEL JABLONSKI

Je krásné pozorovat obojživelníky a plazy v teráriu, studovat jejich přirozené chování v uměle navozených podmínkách, pozorovat jejich životní projevy a v neposlední řadě je i rozmnosit, ale je určitě ještě krásnější pozorovat a následně srovnávat chování těchto nádherných tvorů v jejich přirozeném životním prostoru. Takovou možnost jsem měl společně se svým kolegou a kamarádem Alešem Drobkem i já. Již mnohokrát jsem Chorvatsko navštívil, abych pozoroval tamnější herpeto- a batrachofaunu, projel jsem jej od severu k jihu a mimo jiná zajímavá místa mě právě velice zaujal Národní park Paklenica.

AKVARIUM TERÁRIUM / KVĚTEN-ČERVEN / 2006

tékají. Tyto řeky jsou v letních měsících téměř úplně vyschlé. Kaňon Velké Paklenice měří kolem 14 km, kaňon Malé Paklenice je dlouhý 12 km. Spodní část údolí tvoří strmé vápencové skály, které se tyčí až do výšky 400 m. Scenérie kaňonu je nádherná a divoká. V místě nazvaném Klenac je široký pouze kolem 30 až 40 metrů. Nejimpozantnější skálu je Aniča Kuk, měřící 715 metrů. Bohatě se zde vyskytují také nejrůznější krasové jeskyně a prohlubně. Do Paklenice, přesněji řečeno do Velké Paklenice, je placené vstupné, které činí pro dospělého člověka 30 kun, což je zhruba 150 Kč.

Kaňon Malé Paklenice

Samice *Lacerta viridis* nalezená poblíž osady Ramiči

Většinu parku pokrývají lesy, především bukové, borovicové a jedlové. Lesní porosty zde patří k těm nejrozsáhlejším na pobřeží, zaujmají zhruba 1840 ha plochy parku. Na okolních horských stěnách můžeme obdivovat chráněnou horskou květenu. V národním

parku byl zjištěn výskyt 800 druhů flóry, z toho 40 druhů je zde endemických. Rostlinou, která se vyskytuje jen v Paklenici je např. *Arenaria orbicularis*. Můžeme se zde setkat i s jinými rostlinnými druhy jako třeba *Campanula fenestrella*, *Campanula pyramidalis*, *Viola odorata* ajin.

V národním parku se samozřejmě rovněž vyskytuje mnoho živočišných druhů. Park obývá na 50 druhů savců, mezi nimi např. *Ursus arctos*, *Canis lupus*, *Cervus elaphus*. Nachází se zde až 200 druhů ptáků. My jsme se však samozřejmě zaměřili na pozorování obojživelníků a plazů, kterých zde bylo popsáno celkem 31 druhů. Což je počet vskutku pozoruhodný, vezmemeli v úvahu velikost parku. Je vlastně názorným příkladem růstu druhové diverzity obojživelníků a plazů směrem do subtropů. V celém Chorvatsku se pak vyskytuje kolem 36 druhů plazů a 19 druhů obojživelníků.

Národní park a jeho nejbližší okolí jsme navštívili začátkem června roku 2005. Za 11 dní našeho pobytu jsme prošli nejen kaňony Velké a Malé Paklenice a částečně i vnitrozemí Národního parku, ale i přilehlé oblasti za hranicemi parku, směrem od pobřeží Jaderského moře. Počasí v době našeho pobytu bylo pro pozorování skvělé. Nebylo zde totiž v této době moc horko. Teplota se

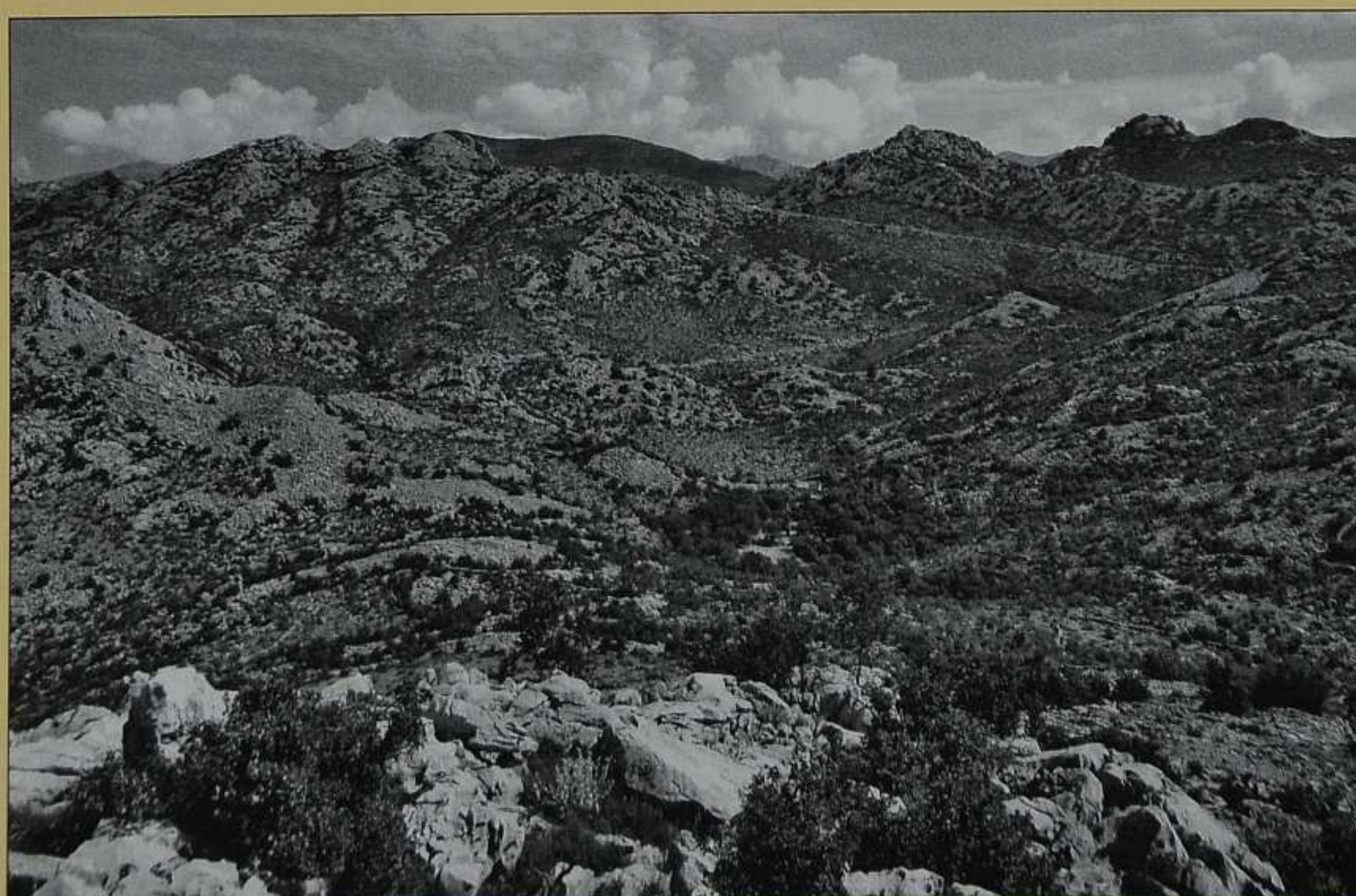
přes den pohybovala jen okolo 26 °C. Za celou dobu pobytu nám pršelo jen třikrát a jednalo se spíše o krátkodobé přeháňky. Uvnitř parku, směrem k horám, však byla teplota podstatně nižší a druhová skladba obojživelníků a plazů se také měnila. Ačkoliv jsme naši cestou k žádným zásadním výsledkům nedošli a naše cesta měla spíše charakter pozorovací, stojí však druhová skladba zde se vyskytujících obojživelníků a plazů alespoň za povšimnutí.

Nejběžnějším plazem, kterého jsme v parku a v okolí pozorovali a na kterého se dá v Chorvatsku narazit jako na jednoho z prvních, je ještěrka *Podarcis sicula campestris*. Tento druh se nacházel hlavně u pobřeží, odkud zasahoval až do kaňonů Velké a Malé Paklenice. Jeho výskyt jsme však hlouběji v parku již nezaznamenali. Na místech výskytu osídloval převážně rozpadlé kamenité zídky zarostlé krovinkami a jím podobná suchá místa. Běžným druhem čeledi *Lacertidae* je zde také *Podarcis melisellensis*. Tento druh se nachází na stejném území jako předchozí. Obýval však stinnější lokality, které nebyly tak prosluněné a měly spíše humidní charakter. Dalším druhem rodu *Podarcis* byla ještěrka zední (*Podarcis muralis muralis*). Tato ještěrka byla hojná pouze v centrální části parku, ve vyšších nadmořských výškách. Obý-

vala zde suché, stinné lokality jako hromady kamenni, často jsme ji však nacházeli i volně pobíhat po horských stezkách. Společné lokality často sdílela s ještěrkovcem *Algyroides nigropunctatus nigropunctatus*. Tento druh se rovněž vyskytoval jen na území parku, v okolí mimo něj jsme výskyt nezaznamenali.

Rod *Lacerta* je zde zastoupen také. Z tohoto rodu se zde nejhojněji vyskytovala ještěrka balkánská (*Lacerta trilineata major*). Tento imponantní ještěr obýval prosluněné hromady kamenni, kamenné zídky, suťoviska, vždy však porostlé krovinkami. Zajímavým faktem bylo, že na společných lokalitách se vždy izolovaně vyskyto-

vali jen dva jedinci a vždy to byli dva samci a o několik metrů dál se situace opakovala. Z chovu vím, že jsou samci tohoto druhu vůči sobě velice agresivní a proto si toto chování ve volné přírodě nedovedu nějak přesněji vysvětlit. Za celou dobu našeho pobytu jsme kupodivu nenalezli ani jednu adultní samici tohoto druhu. V populacích však byli hojně zastoupeni juvenilní a subadultní jedinci. Tyto ještěrky jsme nacházeli jen v okolí směrem od moře a částečně i nedaleko za hranicemi NP. Hojné byly ale v kaňonu Malé Paklenice. Hlavě pak mladi jedinci, kteří obývali vyschlé koryto řeky Malé Paklenice. Dalším, i když méně hojným druhem je zde ještěrka zelená (*Lacerta viridis viridis*). Ta se sporadicky vyskytovala v kupodivu chladnějších a ve výše položených lokalitách Národního parku. Hojně byly především v okoli horské chaty Planinska kuća a na cestě vedoucí směrem k Vaganskému vrchu. Zde obývaly především zarostlé okraje cesty, podhorské kamenité pastviny, rozpadlé domy apod. Hojně byly též v prosluněných borovicových lesích. Tyto ještěrky

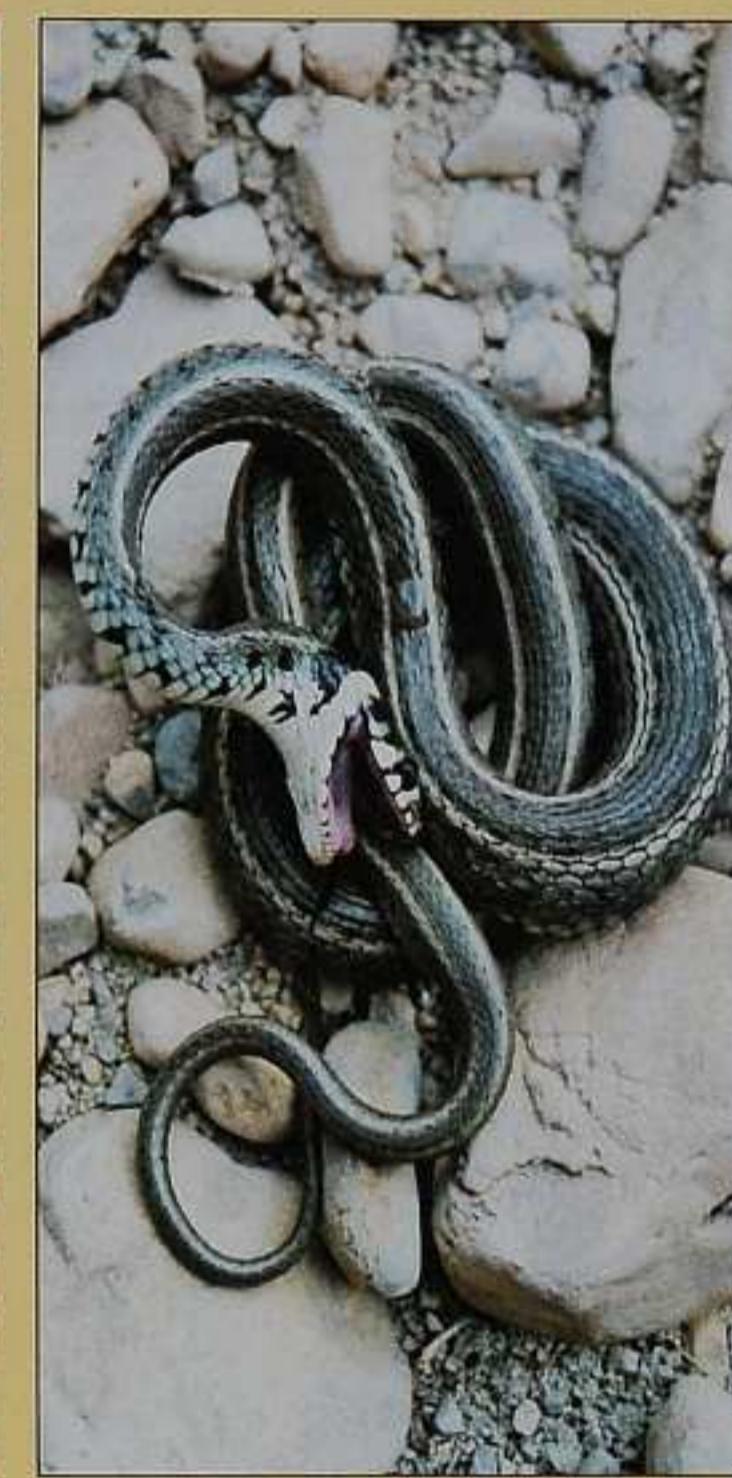

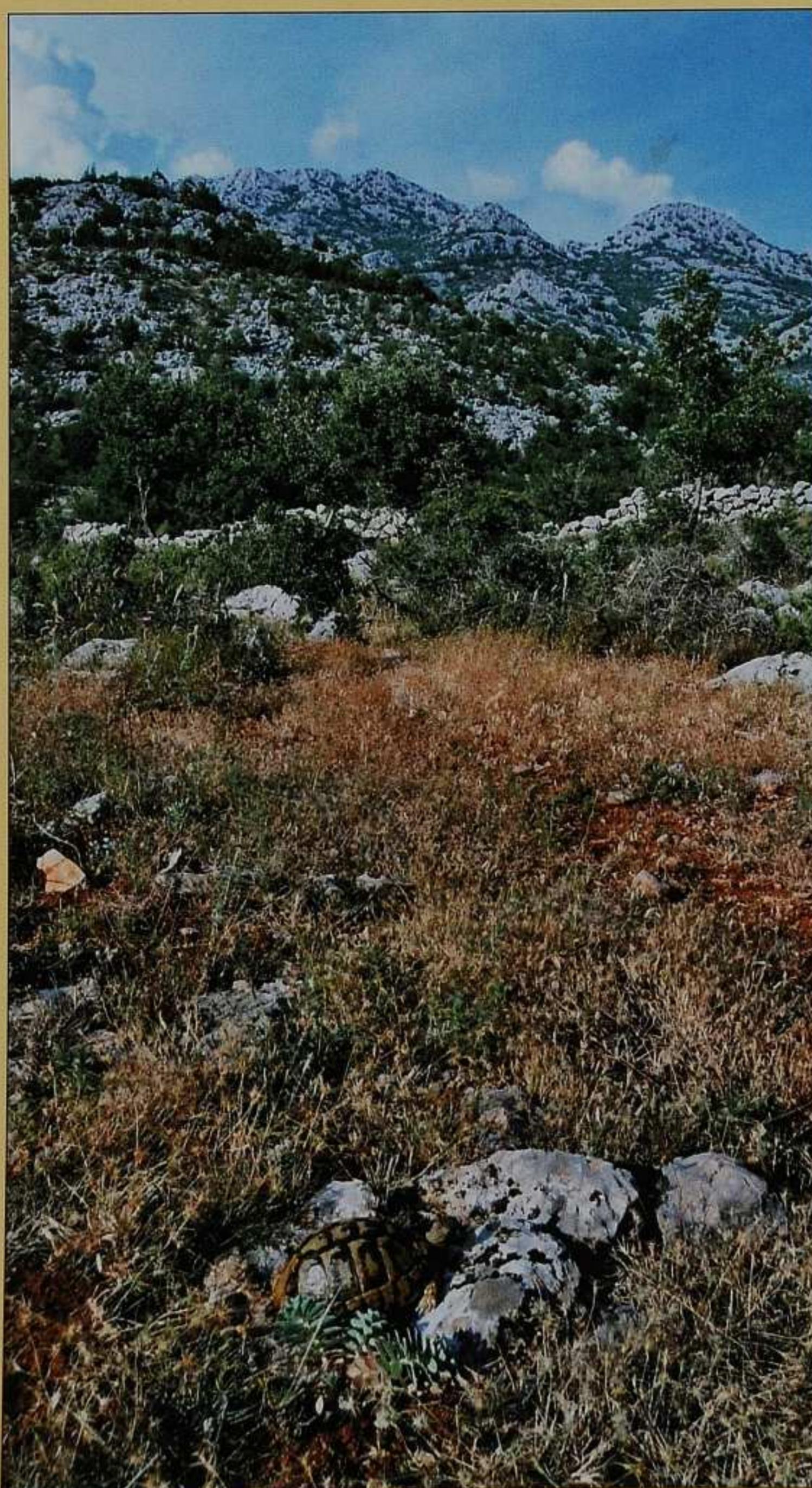
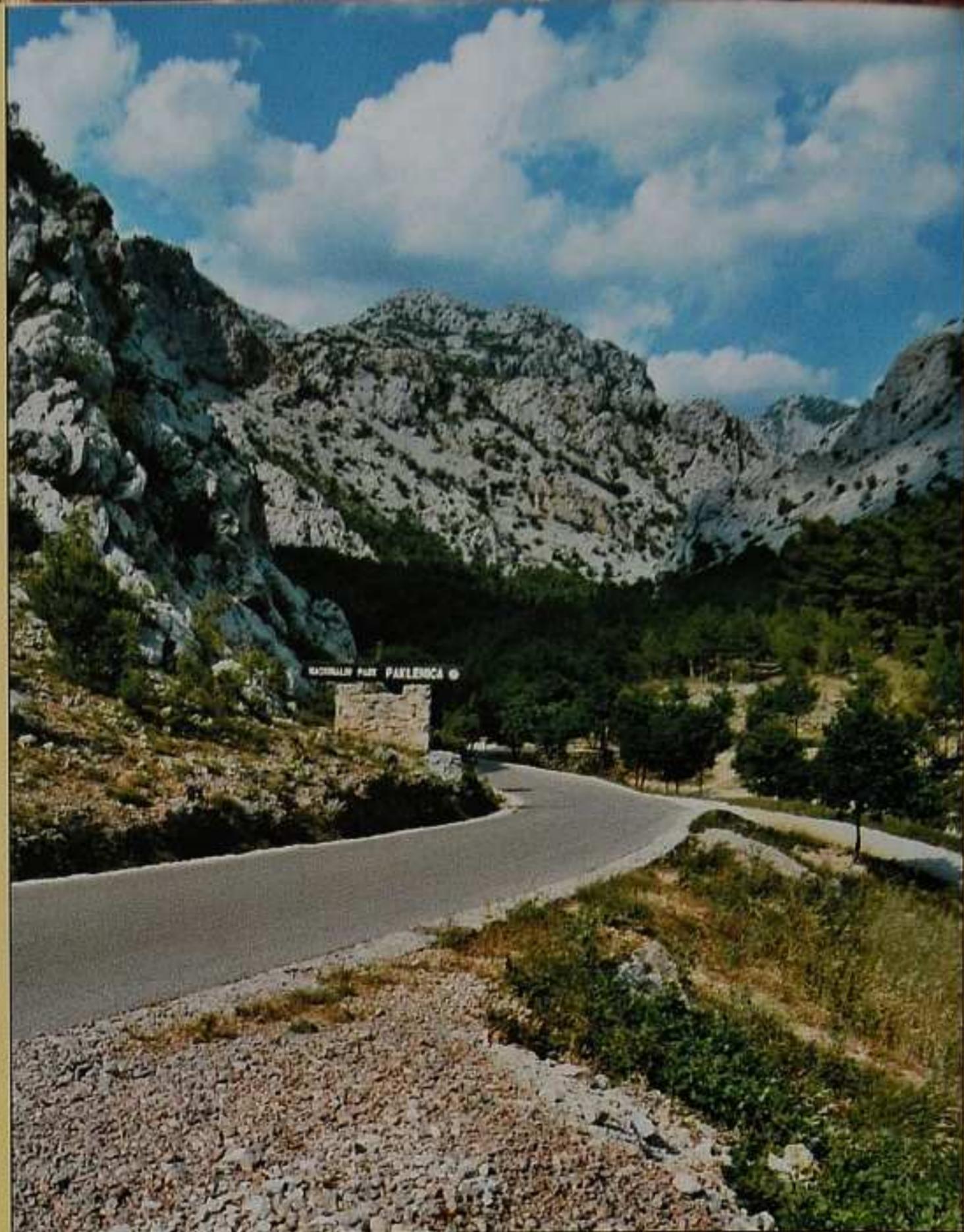
Okolí NP Paklenica – lokality *H. gemonensis*, *P. najadum*, *P. sicula campestris* atd.

byly na lokalitách až neskutečně klidně a prchaly teprve až po přiblížení na bezprostřední vzdálenost. Poslední ještěrkou v této oblasti, se kterou jsme se setkali, byla *Archaeo lacerata oxycephala*. Tento druh byl v oblasti nejméně početný.

1. Detail mladého jedince <i>Pseudopus apodus thracius</i>		
2. Dospělý exemplář <i>Pseudopus apodus thracius</i>		
3. Dospělá užovka <i>Natrix n. persa</i> při thanatóze	1	
4. Dospělá štíhlovka
<i>H. gemonensis</i>	2	3
5. Samec <i>P. sicula campestris</i>	4	5

1. Samec
P. a. thracius
2. Vstup do
kaňonu Velké Paklenice
3. Biotop želv *T. h. boettgeri* a jiných plazů
4. Larvy *Salamandra s. salamandra* před metamorfózou plazů
5. Adultní samec *L. trilineata major*
6. Celkem vzácným druhem v NP Paklenica je krajník *Calosoma sycophanta*
7. Lokalita *L. v. viridis* nedaleko osady Ramiči, v pozadí kaňon Velké Paklenice
8. Běžným druhem motýla v parku je bělopásek jednořadý (*Limenitis reduccta*)
9. Samice *Vipera a. ammodytes* nalezená nedaleko chaty Lugarnica

Našli jsme jen několik jedinců v okolí Malé Paklenice. Žije zde hlavně ve skalách obklopených křovinami.

Z čeledi Gekkonidae by se v okolí na pobřeží měl vyskytovat gekon turecký (*Hemidactylus turcicus*). Ovšem jeho výskyt se nám zde nepodařil potvrdit, i když jsem jej v minulosti nedaleko tohoto místa nacházel.

V NP Paklenica se vyskytuji i zástupci čeledi Anguidae. Prvním zástupcem je blavor žlutý (*Pseudopus apodus thraciensis* Obst, 1978). Tak velkou denzitu tohoto druhu jako zde jsem nikde v Chorvatsku ani jin-

de na Balkáně nezaznamenal. Blavori zde byli doslova všude. Dokonce jsme nalezli i několik subadultních a juvenilních jedinců, kteří mimo jiné žijí velice skrytě a nalezt je ve volné přírodě je celkem problematické. Umožnuje jim to nejen jejich zbarvení, které se podstatně liší od dospělých jedinců, ale také rychlosť, kterou dokáží vyvinout a ztratit se vám tak doslova před očima. Tito blavori se vyskytovali hlavně v oblasti městeček Starigrad a Seline, odkud zasahovali na okolní kopce až po kaňony Velké a Malé Paklenice. Uvnitř parku se již neobjevují a když už, tak jen velice sporadicky. Zajímavá byla také převaha samčího pohlaví na lokalitách. Po uchopení se všichni blavori bránili stejným způsobem – vyprazdňováním trusu a rotací kolem své osy. Blavori obývali lokality jako staré zahrady, zarostlé kamenité svahy, smetiště apod. Dokonce jsme je nalezli na okrajích dosti frekventované Jadranské magistrály. A bohužel, někte-

Jedinec druhu *Podarcis melisellensis*

Velké Paklenice. Další exemplář jsme nalezli také v okolí Planinské kuči. Jedince jsme viděli vždy odpočívat na kamenité lesní cestě.

Hadi jsou rovněž v NP Paklenica a jeho okolí hojně rozšířeni. Mezi námi nejčastěji pozorovaný druh patří štíhlovka balkánská (*Hierophis gemonensis*). Tento druh nebyl sice přímo v parku až tak běžný, ale v jeho okolí, hlavně pak na území mezi pobřežím a parkem jich bylo opravdu dost. Tito hadi jsou při odchycení velice agresivní, opakovaně a citelně koušou. Často se také, podobně jako blavori bránili vyprazdňováním. Z jejich trusu bylo patrné, že se na lokalitách živí hlavně nejrůznějším rovnokřídlym hmyzem. A to i dospělí

Samice želvy *T. hermanni boettgeri*

Štíhlovka druhu *Platyceps najadum*

ré již mrtvé přímo na ni. Přímo v parku jsme na ně „narazili“ hlavně v okolí potoků. Naopak nehojným druhem čeledi v NP Paklenica je slepýš křehký (*Anguis fragilis fragilis*). Našli jsem je téměř poslední den před našim odjezdem v okolí Šumarské kuči, která se nachází asi 1,5 hodiny pěšky od kaňonu

jedinci. Tento druh, díky své relativní přizpůsobivosti, zde osidluje nejrůznější typy stanovišť. Hojný byl především na kamenitých svazích porostlých stromy a keři. Dalším druhem štíhlovky vyskytující se na pozorovaném území byla *Platyceps najadum najadum*. Nalezli jsme jej pouze na svazích východně od městečka Starigrad, ve výškách okolo 400 m n. m. Přímo v parku jsme

Samice ropuchy *Bufo bufo spinosus*

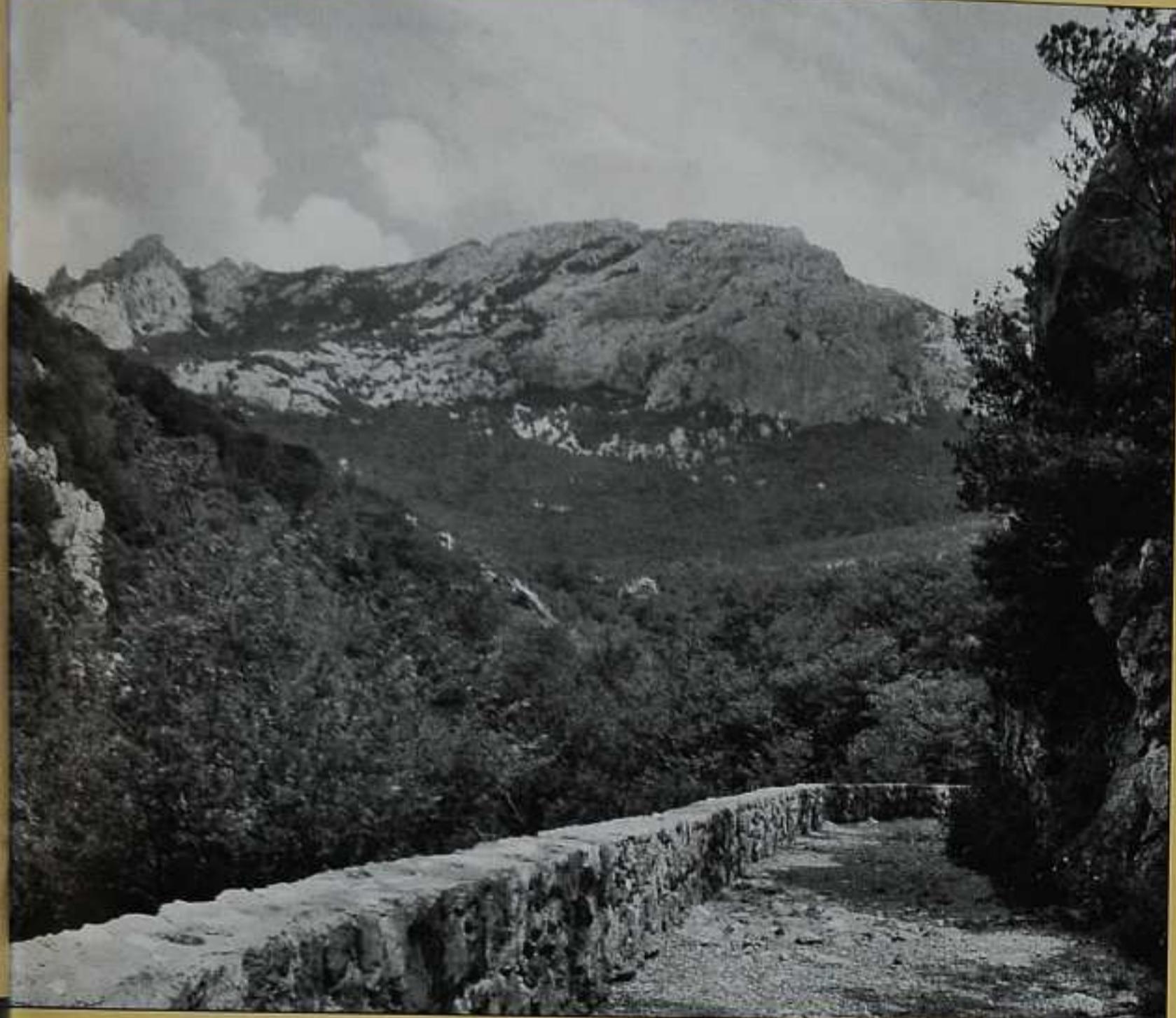
tento druh nezaznamenali. Na místech výskytu obývali „najadky“ stejný typ lokalit jako předchozí druh.

Velice sporadicky, ale přece se v parku vyskytuje užovka stromová (*Zamenis longissimus*). My jsme ji našli pouze v okoli osady Ramiči. Zde, ve výšce okolo 550m n. m., obývala křovinami a nízkými stromy

Kaňon Velké Paklenice

abilní zbarvení, u všech jedinců však byly přítomny typické vice či méně patrné podélné pruhy na hřbetě.

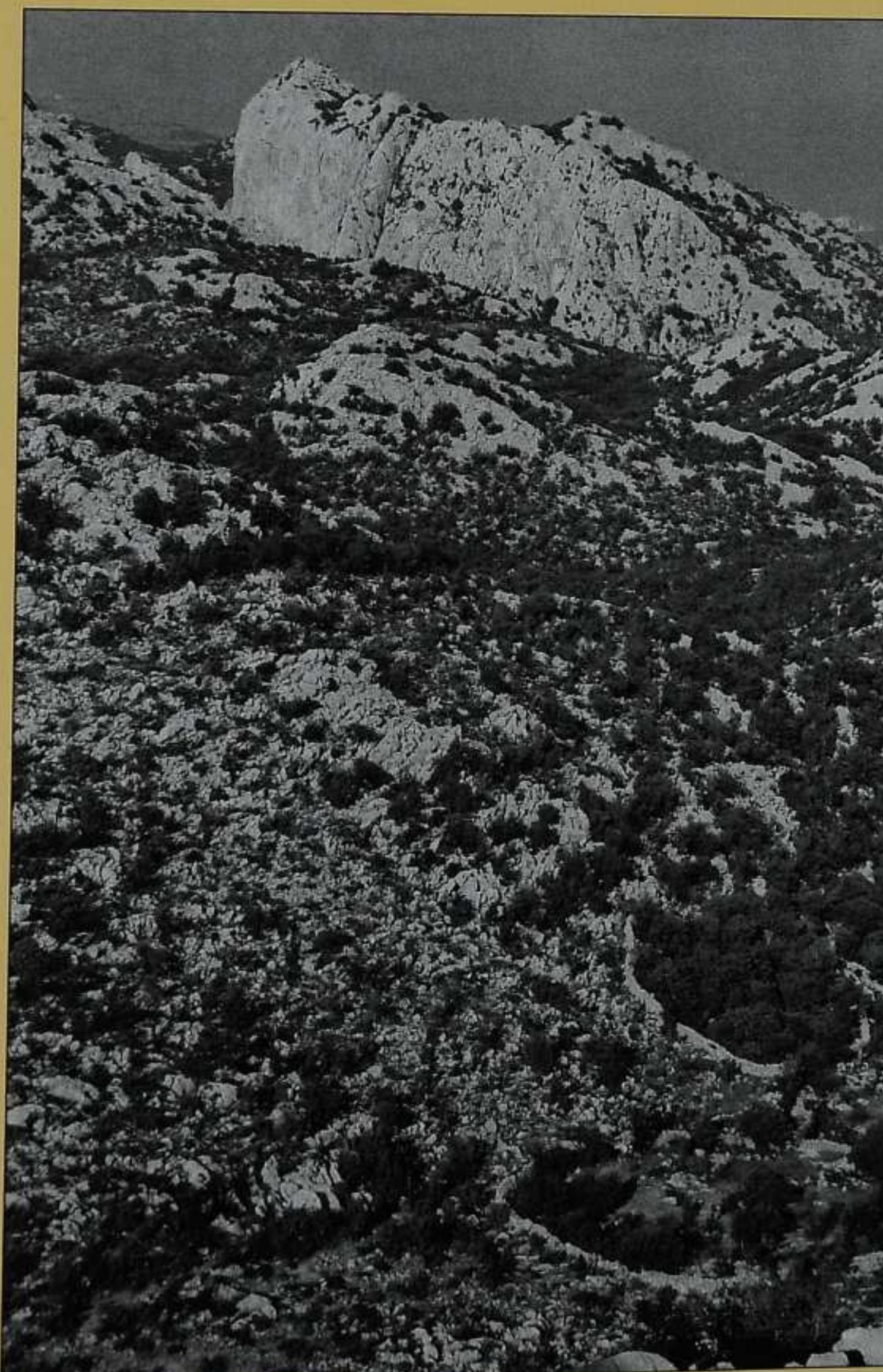
Rod Vipera zastupuje v Paklenici, mimo jiné u místních velmi obávaná, zmije růžkatá (*Vipera ammodytes*)

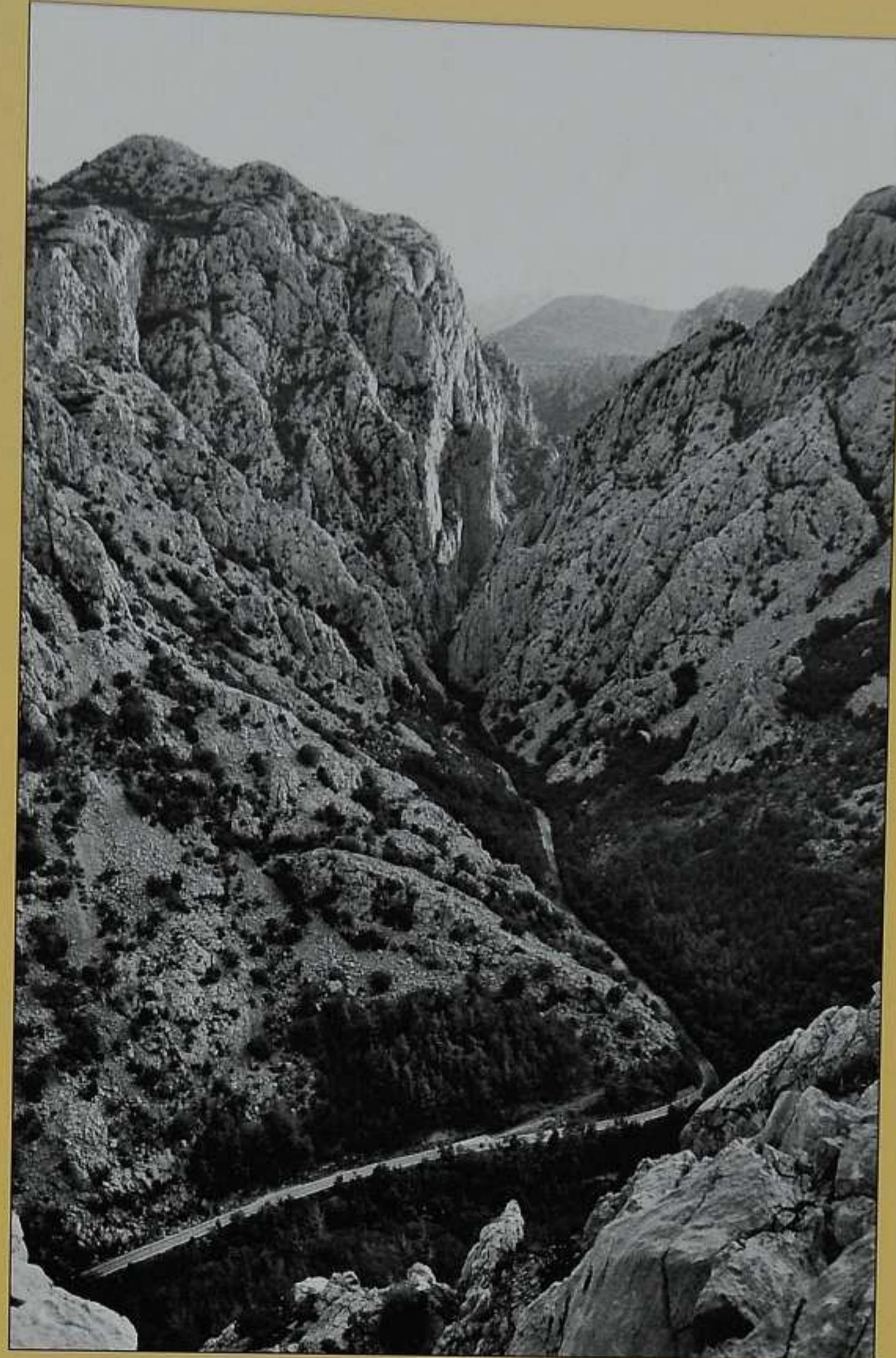
Cestou k osadě Ramiči – lokalita *L. viridis, P. muralis*

zarostlé svahy. Vzácným druhem NP Paklenica je užovka *Zamenis situla*. Tento druh se nám bohužel v parku nepodařilo pozorovat. Ale podle místních zdrojů je zde hojná. Měla by se prý vyskytovat v okoli Aničej luki a také v kaňonu Malé Paklenice, ovšem na této lokalitě bych výskyt nepředpokládal, tato lokalita má dosti aridní charakter. Také se zde má vyskytovat užovka pardálí (*Elaphe quatuorlineata quatuorlineata*), ani tento druh jsme v oblasti nenalezli.

Bohaté jsou zde však populace užovek *Natrix natrix persa*. Tyto hady jsme zde zastihovali většinou lovit ve výše položených korytech řeky Velká Paklenica, ale také v menších periodických nádržích. Několik jedinců jsme našli také na lokalitě Aniča luka. Zdejší populace měly velmi vari-

Pohled na Aniča Kuk

ammodytes). I když na její nebezpečnost a hojný výskyt vás upozorní informační tabule hned u vstupu do národního parku, je i tak velice těžké v tomto členitém terénu zmiji najít a to i přesto, že zmiji přímo hledáte. Podařilo se mi najít jedinou zmiji (dospělou samici) dva dny před našim odjezdem. Nacházela se v bočním vyschlém a stinném říčním korytě poblíž chaty Lugarnica, ve výšce okolo 400m n. m. Správní centrum NP Paklenica také uvádí, že se v parku vyskytuje velice vzácná a silně ohrožená zmije *Vipera ursinii macrops*. Tento druh se nám bohužel nepodařilo najít. Jelikož však jde o zmiji tzv. horské formy (komplex *V. ursinii*), předpokládám, že by se mohla vyskytovat na severovýchodní straně parku, kde se nacházejí typické biotopy vhodné pro výskyt tohoto druhu.

K dalším hadům, které jsme ve zdejší oblasti nepozorovali, ale jsou odtud hlášení, patří ještě užovka *Coronella austriaca austriaca*, širohlavec *Malpolon monspessulanus insig-*

nitus a hlavatka *Telescopus fallax fallax*. Obzvlášť poslední druh se zde prý dosti hojně vyskytuje, hlavně pak v oblasti Malé Paklenice.

Z želv jsme v pozorované oblasti našli pouze suchozemské *Testudo hermanni boettgeri*. Jednu samici jsme dokonce zastihli při vyhrabávání jámy pro nakladení vajec. Primo v NP jsme však žádné želvy neobjevili. Vyskytovaly se však těsně za hranicí Národního parku. Nalezli jsme je poblíž osady Torniči, v malém údolí mezi kopci, které místním sloužilo jako pastvina pro ovce a kozy. Osobně mě nález těchto želv velice potěšil, protože oblast kolem Zadaru a přilehlé oblasti byly v minulosti, ale jsou bohužel částečně i dnes, devastovány nelegálními sběry tohoto druhu. Ještě před několika lety jsem potkával na trasách kolem Zadaru chorvatské prodejce těchto želv.

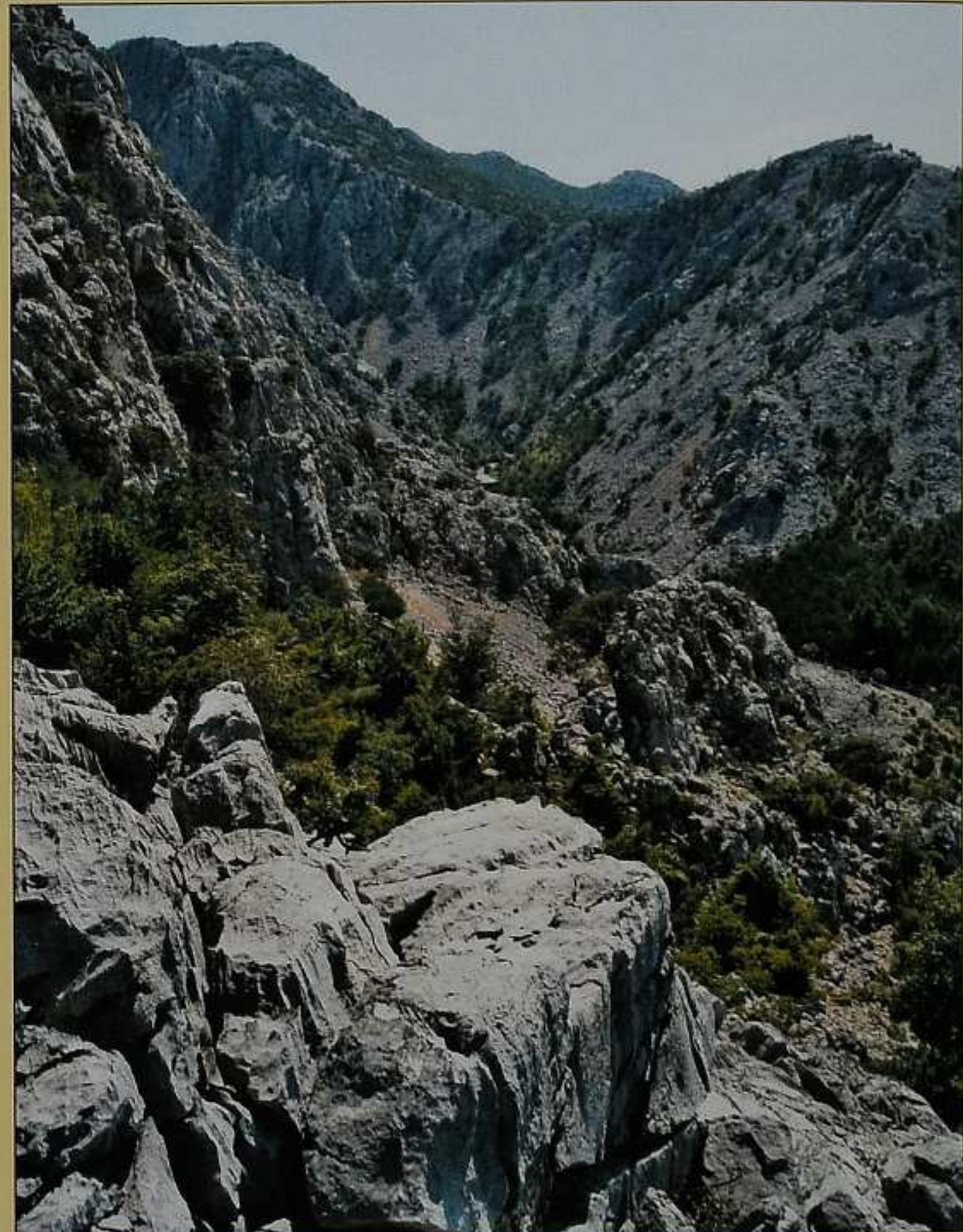
Mladý jedinec *Pseudopus a. thracicus*

Okolí Malé Paklenice – lokalita *L. trilineata major*

Letos jsme sice žádného nepotkali, ale situace se asi o moc nezlepšila.

Na námi pozorované obojživelníky už NP Paklenica tak bohatá nebyla. Z ocasatých obojživelníků jsme zde pozorovali pouze mloky skvrnité (*Salamandra salamandra salamandra*). Mloky jsme našli na lokalitě Aniča luka, kde se v periodických tůních nacházely larvy tohoto druhu, které byly těsně před metamorfózou. Společně s mloky jsme na lokalitě, v jezírcích, nacházeli pulce ropuchy *Bufo bufo spinosus* a pulce skokanů *Rana*

Samec *Lacerta v. viridis*

sp. V těchto jezírcích lovily již zmiňované užovky *Natrix natrix persa*. Jedna užovka na nás po odchycení vyvrhla 5 larev mlouka skvrnitého a velké množství pulců ropuchy. Dospělé ropuchy osídlovaly hlavně vlhká zákoutí lesních cest, okraje potoků, okoli studánek apod.

Národní park Paklenica je také zajímavý z entomologického hlediska. Vyskytuje se zde 84 druhů motýlů, mezi nimi např. jasoň *Parnassius apollo velebiticus*. My jsme

však pozorovali jen otakárky *Iphiclides podalirius*, bělopásky *Limenitis reducta* a nejrůznější druhy modrásků a okáčů. Zajímaví jsou též zástupci řádu Coleoptera jako třeba střevliči *Carabus croaticus*, *Carabus creutzeri*, krajnici *Calosoma sycophanta*, kozličci rodu *Dorcadiion* atd. Našli jsme zde v Chorvatsku běžné kudlanky *Mantis religiosa*, štíry *Euscorpius italicus* a *Euscorpius "carpathicus" croaticus* a stonohy *Scolopendra cingulata*.

Pro mne zůstává do budoucna otazník nad výskytem vzácných druhů jako je *Z. situla*, *E. q. quatuorlineata*, *V. ursinii macrops*, *Telescopus f. fallax* a případně dalších

druhů, jejichž výskyt zde byl sice potvrzen, ale jen v několika exemplářích. Výskyt těchto druhů bych chtěl objasnit některou z dalších cest do pozorované oblasti.

Jak je vidět z předešlých rádků, nabízí NP Paklenica a vlastně celé Chorvatsko mnoho přírodních zajimavostí a krás, které určitě okouzlí nejen herpetology, ale vůbec všechny obdivovatele přírody.

Literatura

- Arnold, E. N., Burton, J. A., 1992-2002: A field guide to the Reptiles and Amphibians of Britain and Europe. Collins, London
 Balej, P. & Jablonski, D., et al. 2006: Balcanica.cz - obojživelnici a plazi Balkanu. Dostupné z: <http://www.balcanica.cz/>

- Baruš, V., Oliva, O., a kol., 1992: Fauna ČSFR, Plazi – Reptilia. Academia, Praha
 Baruš, V., Oliva, O., a kol., 1992: Fauna ČSFR, Obojživelnici – Amphibia. Academia, Praha
 Brodmann, P., 1987: Die Gifschlangen Europas und Gattung Vipera in Afrika und Asien. Kümmerly & Frey, Bern
 Diesener, G., Reichholz, J. et Diesener, R., 1986: Lurche und Kriechtiere. Mosaik Verlag, München.
 Uetz, P., 1995 - 2006: The EMBL Reptiles database. Dostupné z: <http://www.embl-heidelberg.de>
 Verner, I., 1995: Stonohy rodu Scolopendra. Akvárium Terárium 38, 7: 27-29
 Vlček, P., Čurda, M., Šmejkal, R., 2000: Herpetofauna ostrova Krk. Akvárium Terárium 43, 9: 67 - 70
<http://www.lacerta.de>
http://www.ub.ntnu.no/scorpion-files/euscorpius_id.htm
<http://www.paklenica.hr>

III

PAVLICA Akvária s.r.o.

PAVLICA Akvária s.r.o.
 Kunovice 1487, 686 04
 tel./fax: +420 572 548 640
 email: pavlica@email.cz
www.akvarium-pavlica.cz

RETRO

Dominantní akvárium v kovovém masivním rámu. Povrchová úprava. Velká škála barevného provedení. Plně funkční akvárium včetně kompletního příslušenství. Vlastní design.

Akvária • Akvarijní komplety
 • Zakázková výroba • Pozadí
 • Kryty a osvětlení • Kameny
 • Příslušenství

NOVINKA !!!

Vysoko kvalitní rybí krmení, které podporuje růst rostlin

Výrobce, slovenská firma ARAMI, je nazývána slovenská SERA. Ředitelka firmy Milena Ravnak je dcera majitele Sery Josefa Ravnaka a vyrábí podle osvědčené rodinné technologie.

Krmivo svým složením odpovídá těm nejlepším světovým produktům jako je:

HIKARI, TETRA, SERA

Obsahuje vyvážený poměr N, P, K. V akvarijní vodě se z výkalu ryb neuvolňuje pouze nadbytečný dusík, ale v potřebném množství draslík a fosfor. To optimálním způsobem podporuje růst rostlin a jejich pěkné vybarvení.

Značka krmiva	HIKARI	RATAJ - ARAMI	SERA GVG	TETRA MIN	DAJANA Tropical
Dusík N	8,9	7,5	7,3	8,0	7,9
Fosfor - P	1,6	1,4	1,4	1,1	0,3
Draslík - K	0,8	1,1	0,8	0,8	0,5

Výsledky jsou uvedeny v % v sušině vzorku.

Zpracovala akreditovaná laboratoř MORAVA s.r.o., Studénka.

KAREL RATAJ, syn a otec - Zemědělská 20, Šumperk, tel. 583 212 389

www.rataj-spk.cz

CENOVĚ VELMI VÝHODNĚ
 5 litrů vystačí na 45,5 m³

ZAHRADNÍ RYBNÍČEK
 VYŽADUJE NEJLEPŠÍ PĚČI

Dokonalý sortiment nejlepších značkových přípravků pro zahradní rybníčky.

BLANKET WEED BUSTER - NOVINKA
 Odstraní zelené řasové zákaly, zelenou vodu, biologickou cestou, neškodný všem rybám.

ANTI FOAM

Okamžitě působí proti pěnivosti vody.

KOI ANTI PARASITE

Hubí Ichthyophthirius, Costia, Trichodina, atd.

KOI ANTI FUNGUS AND BACTERIA

Unikátní proti Flexibacter, Myxobacteria, Achlya, atd.

Dále v sortimentu:

GREEN AWAY, CLEAR POND, POND BALANCE, FRESH START, ANTI ULCER.

Výhradní zastoupenec Jaroslav Macenauer, Ing. - AKVARIUM Bláhova 312 | 530 02 Pardubice - Ostřešany | Tel. 466 303 030
 Fax: 466 304 723 | info@macenauer.cz | www.macenauer.cz